

10 LESSEN BIJ ECHTSCHEIDING EN HERTROUWEN

Jef De Vriese

Die telefoon van haar was hartverscheurend. Marja huilde en stotterde haar verhaal tussen de tranen door. Ze vroeg of ik onmiddellijk een afspraak met haar kon maken. Dat kon niet. Zo vaak komen mensen met hun problemen op het allerlaatste moment. De nood is dan mateloos hoog. Plots moet je dan als pastoraal werker onmiddellijk klaar staan.

Eerste les: blijf niet te lang met je nood rondlopen. Zoek hulp voordat je alle hoop verloren hebt.

Twee weken later zou ik haar ontmoeten, maar die lange tussentijd hield ze niet vol. Op een avond hing ze opnieuw aan de telefoon. Ik liet haar schrijnend verhaal komen. Ze was 16 jaar gehuwd met Ronny. Samen hadden ze drie tieners. Eerder toevallig ontdekte ze dat Ronny een overspelige relatie had. Haar wereld stortte. Ik luisterde, bad stil, en bemoedigde haar dat God haar verdriet kende en Hij een weg zou tonen om op deze situatie te reageren.

“Ik wil geen echtscheiding”, verzekerde ze mij. Dat maakte mij blij. Zo vaak gebruiken christenen de uitzonderingsclausules m.b.t. echtscheiding in de Bijbel als een weg om uit het huwelijk de ontsnappen. Overspel (Mt. 19:9 en 5:32), of het initiatief van de ongelovige (1 Kor. 7:15-16), mogen dan al twee geoorloofde redenen zijn om een huwelijk te beëindigen, toch wordt de christen in geen van beide situaties aangemoedigd om het initiatief tot echtscheiding te nemen. Tussen twee christenen is echtscheiding, die niet gebaseerd is op overspel, zelfs nooit toegestaan (vgl. 1 Kor. 7:12-14). Maar ook bij overspel moet eerst herstel nagestreefd worden. Dat is om allerlei redenen niet altijd mogelijk (één partner wil niet meer, gebrek aan draagkracht om nog verder te gaan, enz.), maar het gaat om de houding: bereidheid om te vergeven zoals God vergeeft. Hij zag naar Zijn overspelig volk om, door Zijn Zoon te zenden aan een kruishout. Indien de weg van het herstel mogelijk is, weerspiegelt die veruit het beste wat een christen behoort te zijn: een beeld van Jezus.

Les twee: bewandel eerst alle beschikbare wegen om het huwelijk te herstellen, zelfs indien er overspel is.

Ronny investeerde al zijn vrije tijd in de gemeente, en was actief pastoraal betrokken geraakt bij een alleenstaande vrouw. Wat begon als een oprechte pastorale bewogenheid, was uitgegroeid tot een emotionele band, en uiteindelijk tot overspel. De emotionele intimiteit met die vrouw was voor Ronny dieper geworden dan met Marja.

Les drie: vriendschaps- of pastorale relaties met anderen die dieper gaan dan met je man of vrouw zijn alarmsignalen. Doe ook geen intens pastoraat met iemand van het andere geslacht.

“Het ligt ook aan mij”, vertrouwde Marja mij toe. Ze had zich hals over kop in een carrière gegooid. Die slokte haar helemaal op. Tijd voor de kinderen was er nauwelijks. Ronny viel helemaal uit de boot, en zocht levensvervulling in relaties met mensen in nood. “Eigenlijk heb ik Ronny in de armen van die vrouw gedreven”, erkende ze. “Zijn fout is niet goed te praten, maar ik ben mee verantwoordelijk voor de scheefgroei van ons huwelijk. Ik heb hem verwaarloosd.”

Les vier: Ga na wat je eigen aandeel is in het eventueel niet goed functioneren van je huwelijk. Hoe kan jij groeien in liefde, ook als de ander niet mee wil?

Toe ze beiden in mijn kantoor zaten, waren ze één hoopje ellende. Ik vond het wonderlijk dat mensen die zo vriendelijk met elkaar omgingen toch in een dergelijk huwelijksprobleem terechtgekomen waren. Hun vriendelijkheid was slechts oppervlakte, een stijl van met elkaar omgaan. Persoonlijk contact waarin je alles met elkaar deelt hadden ze nooit gekend. Marja legde uit dat dit alles te maken had met haar carrièredrang. Ronny zat in het begin van hun huwelijk avonden alleen thuis, en is dan uiteindelijk in pastoraal werk terechtgekomen. Zo liepen ze beiden langs elkaar heen. Ik vroeg of ze in elkaar wilden investeren, bijvoorbeeld minstens drie avonden per week met elkaar optrekken voor iets gezelligs, bijbellezen en gebed, enz. Dat wilden ze wel.

Bij de volgende gesprekken was er van de drie avonden per week weinig terechtgekomen. Aanvankelijk ging het goed, maar toen de druk een beetje van de ketel ging en ze het gevoel kregen dat alles weer in de “normale” plooi zou vallen, en de pijn een beetje verminderde, lieten ze zich toch verleiden om de gemaakte afspraak niet na te komen. Ik vroeg hun waarom ik twee uur per week vrij moest maken voor hun probleem, terwijl zij niet eens drie avonden konden inzetten? Hoe konden ze verwachten dat Gods iets nieuws zou doen, indien zij hun prioriteiten niet juist stelden? Waren ze bereid de nodige tijd in elkaar te investeren, ook al waren ze daar vroeger nooit in geslaagd?

Les vijf: een relatie opbouwen kost tijd. Na een crisis moet die tijd goed gepland en zinvol ingevuld worden. Om je opnieuw goed te voelen bij elkaar heb je positieve ervaringen nodig, die pas na verloop van tijd sterker worden dan de negatieve uit het verleden.

Ja, ze wilden zich wel inzetten. Maar wat dan met de pastorale contacten? Ronny vond het zelfs bezwaarlijk het contact met de vrouw te verbreken waarmee hij overspel gepleegd had. Hij vond dat zij niet de dupe moest worden van zijn fout en dat ze recht had op zijn pastorale hulp. Voor mij kon dit niet. Mijn voorwaarde om hen verder te helpen was duidelijk: het contact met die andere vrouw moest onmiddellijk en onvoorwaardelijk stopgezet worden. Marja wilde dat ook, en ik steunde haar daarin. Ronny liet zich emotioneel chanteren door gevoelens van medeleven met zijn slachtoffer. Iemand anders in de gemeente zou de pastorale hulp moeten overnemen. Uiteindelijk was Ronny bereid deze weg te gaan.

Les zes: het is pas zinvol aan een relatie te werken indien beiden bereid zijn onvoorwaardelijk te leren zich aan de relatie met de ander toe te vertrouwen. Ongewenste relaties, of een eventuele ingezette echtscheidingsprocedure,

moeten onmiddellijk beëindigd worden.

Ronny vroeg zich af of hij, indien hij dat contact stopte, van Marja wel de nodige emotionele aandacht zou krijgen. Het verleden had geleerd dat dit nooit was gelukt. Marja wilde wel, maar wist niet hoe. Ronny twijfelde of het verleden niet had bewezen dat ze niet bij elkaar pasten en dat er een onvoldoende basis was om aan de relatie te werken.

Nu pas drongen de gesprekken door tot de kern van hun problemen. De innerlijke leegte, het onvermogen en de zonde lagen open op tafel. Geen van beide had voldoende liefde en vergeving. Geen van beide was bereid zich onvoorwaardelijk, zoals Jezus, te geven. Geen van beide kon zich aan de ander toevertrouwen. En geen van beide was het waard dat de ander zich aan hem of haar zou toevertrouwen.

Les zeven: bij echtscheiding zie je op het eerste zicht één schuldige partij. Toch heeft God een boodschap van hoop en herstel voor het echtpaar én voor iedere partner afzonderlijk. Geen van beide gaat de weg van Christus volkomen, en dus kunnen beide iets leren en groeien.

Stel dat Marja de weg van de echtscheiding was gegaan (wat bijbels geoorloofd was), en dat ze nadien hertrouwde (wat inderdaad kan na een bijbels gegronde echtscheiding, of na de dood van de partner), dan was haar innerlijke houding nooit veranderd. Ze zou dezelfde vrouw gebleven zijn: met weinig aandacht voor haar echtgenoot, opgeslokt door drukte en carrière.

Les acht: onopgeloste problemen, houdingen en geestelijke instellingen worden meegenomen in een eventueel tweede huwelijk. De kansen op mislukken in een tweede huwelijk liggen hoger dan in het eerste. Vluchten uit een crisis maakt dat een kans op loutering of geloofsgroei voorbij gaat.

Misschien bent u op dit punt in het verhaal de kinderen al vergeten. Dat gebeurt vaak. Toch zijn zij mee de eerste slachtoffers van een huwelijk, of worden door het hertrouwen van een ouder gedwongen in te passen in nieuwe onbekende relaties. Vanaf het begin heb ik met Marja en Ronny nagedacht over wat goed en wijs was naar de kinderen toe. Die hadden al jaren in de gaten dat het met mama en papa niet goed ging, en dat het de laatste tijd bijzonder gespannen was thuis. Marja en Ronny legden hen vanaf het begin van de pastorale begeleiding uit dat ze als echtpaar een probleem hadden om goed met elkaar te communiceren en dat ze er nu aan werkten om dat te leren. Ze bevestigden hun liefde voor hun kinderen en verzekerden hen dat de problemen niet aan hen te wijten waren. Over het overspel hebben ze niets gezegd, omdat dit de jonge kinderen al te zeer zou belasten, en omdat het in de ogen van de kinderen uiteindelijk onterecht de schuld teveel bij Ronny zou leggen.

Les negen: vergeet de kinderen niet, ook zij hebben pastorale aandacht nodig, hebben wensen en verwachtingen, en moeten mee betrokken worden in een eventueel begeleidingsproces.

Ronny en Marja hebben hard aan hun huwelijk gewerkt. Ik heb hun aangeraden dat niet alleen te doen. Een stuk van hun kwetsbaarheid was ontstaan door angst voor veroordeling van anderen. Vaak is die angst niets anders dan trots. Ook daarmee moeten ze afrekenen.

We hebben gesproken over het belang van de zorg die uitgaat van de plaatselijke gemeente. Al te lang hadden ze zich geïsoleerd opgesteld, en gedacht dat zij sterk genoeg waren om problemen zelfstandig op te lossen. Nu mochten ze leren zien dat dit niet Gods bedoeling is. Hij heeft aan de gemeente herders, broeders en zusters gegeven om toe te zien en te helpen. Het is Gods tegenstander die de gelovigen wil isoleren en daardoor kwetsbaar maken. Het is de Geest die openheid zoekt om in de onderlinge relaties in de gemeente de geestelijke strijd te delen en elkaar daarin te ondersteunen. Elk gemeentelid heeft die bescherming nodig.

Les tien: laat je niet isoleren, maar zoek hulp en geestelijke bijstand in je gemeente.

Temidden van alle ellende die dit echtpaar heeft meegemaakt, was ik ontzettend bemoedigd door Gods genade. Hij had zelfs het afschuwelijk overspel ten goede gebruikt om hen doorheen de geestelijke strijd van verwerking en herstel een vernieuwde relatie te geven en hen geestelijk meer te laten groeien dat ze gehoopt hadden. Jammer dat het ze dit via een harde weg hebben moeten leren. Fantastisch dat er bij de Heer geen hopeloze gevallen zijn. Hij is gaarne bereid onze gebroken levens te herstellen naar Zijn beeld!